

Lucie KUČEROVÁ, *Toho času velikej strach v zemi byl. Morava v tureckém ohrožení (1605-1683)*, České Budějovice 2008 (diplomová práce Filozofické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích), 129 s.

Posudek vedoucího diplomové práce

V roce 2002 vyšla objevná kniha Tomáše Rataje o českých zemích ve stínu půlměsíce, tedy o vnímání Turka v české raně novověké literatuře. Rataj v ní na základě zkoumaných turcik konstruoval osm různých kategorií vnímání Turka. Některé z těchto kategorií přitom, jak ostatně upozornili i někteří recenzenti, představovali spíše dobový „intelektuální“ konstrukt, a je přitom otázkou, nakolik se – a také v jaké míře – objevovaly v raně novověkých písemných pramenech. Ke konfrontaci přitom přímo vybízejí písemnosti z těch jihomoravských měst a městeček, které byly v průběhu 17. století několikrát konfrontovány s bezprostředním tureckým ohrožením a jejichž obyvatelé hleděli „*ouhlavnímu nepříteli všeho křesťanstva*“ někdy doslova z očí do očí. Lucie Kučerová proto dostala za úkol zjistit městské lokality, které se musely bránit atakům tureckých vojáků, najít prameny, které by dokázaly vypovědět o reflexi tureckého ohrožení u jejich měšťanů, a také hledat odpověď na otázku směřující ke vnímání „těch druhých“.

Nezbytným, i když poněkud více obsáhlým prologem diplomové práce je kompilativně pojatý výklad o turecké expanzi do střední Evropy v době patnáctileté války a Bočkajova povstání a poté v šedesátých i v osmdesátých letech 17. století. V druhé polovině předkládané práce se již diplomantka definitivně přesunula na Moravu a zabývala se organizací protiturecké obrany a vybíráních berní (ovšem s důrazem na přelom 16. a 17. století).

Následně se věnovala vnímání Turka. Definovala si základní termíny, s nimiž následně pracovala při vytváření obrazu „toho druhého“ (stereotyp, obraz), a stručně se zabývala i médií, jimiž byl tento obraz vytvářen (letáky, noviny, kázání, ale i fámy, poplašné zprávy či vojáci vracející se z bojišť na jihovýchodě monarchie). Následně (zejména s oporou v práci Jeana Delumeaua) tematizovala další pojem, se kterým na stránkách své diplomové práce pracovala, jímž byl strach. Kromě strachu z bezprostředního vojenského ohrožení se diplomantka snažila ukázat, že ozvěny obav z tureckého ohrožení pronikaly i do interpretace nebeských úkazů či jiným „zvláštních“ znamení. Bohužel jen stručně se věnovala rovněž problematice zabezpečení jihomoravských měst proti tureckému nebezpečí, především organizaci městské domobrany, či způsobům „obransy“ obyvatel měst, kteří v takovém případě volili útěk z města.

Text předkládané diplomové práci je však v těchto pasážích přetížen citáty z dobových pramenů, které mohou působit rušivě.

V dalším výkladu se již Lucie Kučerová soustředila na některé lokality postižené tureckými vpády (panství Mikulov, Uherský Brod, Strážnice, Hodonín, Napajedla). Na jejich příkladech sledovala nejen rozsah samotných škod, ale také způsoby, jakými se s nimi postižená města vyrovnávala, či postoje jejich vrchností, které někde (např. Uherský Brod, Strážnice) využily oslabení měst k prosazování vrchnostenských ekonomických zájmů.

V závěrečné kapitole se diplomantka pokusila vyrovnat se zajímavým a v českém dějepisectví takřka nepovšimnutým fenoménem, který doprovázel vítězství křesťanských vojsk nad Osmany, jímž byly křty zajatých Turků a Turkyň. Inspiraci ke svému výzkumu našla ve studii Karla Tepleho, který analyzoval „turecké“ křty ve Vídni na konci 17. století. Lucie Kučerová se jimi na podkladě dochovaných matrik zabývala pro farnost sv. Jakuba v Brně, kde se mezi léty 1683 a 1700 konalo 26 takových křtů, a také v Uherském Hradišti, kde se jí podařilo nalézt písemné záznamy pouze o dvou křtech.

Diplomová práce Lucie Kučerové ukázala, že vnímání Turků v postižených jihomoravských městech se v mnohém odlišovalo od obrazů známých z tehdejší turecké literatury. Práci by však mnohde prospěl hlubší heuristický ponor, například do otázky organizace měst proti potenciálnímu nebezpečí. Aby bylo možné konstruovaný obraz upřesnit, bylo by nutné využít ještě další prameny, například kázání pronášená ve městech či ikonografii (o ní stručně na s. 7-8). Výhrady by na některých místech bylo možné mít k již zmiňovanému a možná až nadměrnému množství citátů v textu. Přes tyto dílčí připomínky doporučuji diplomovou práci Lucie Kučerové k obhajobě a hodnotím ji ještě jako **výbornou**.

Jindřichův Hradec, 23. května 2008

PhDr. Josef Hrdlička, Ph.D.